

Forord

Anette Storgaard og Ingun Fornes

Kære læser

I dette temanummer præsenteres eksempler på emner, der har været eller vil komme til debat i det nordiske netværk: *Børn og unge i konflikt med loven*. Netværket har eksisteret siden 2021 og fandt sin nuværende arbejdsform under et møde i Bergen i foråret 2022. Dette møde kunne arrangeres takket være økonomisk støtte fra Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi.

Grundstammen i netværkets arbejde er virtuelle møder, der finder sted ca. tre gange om året. På disse møder præsenterer kolleger fra de nordiske lande på skift deres aktuelle forskning inden for kriminologi, strafferet og visse procesretlige emner – alt sammen naturligvis med særligt fokus på medborgere, der endnu ikke er personligt myndige. På hvert møde giver to eller tre kolleger fra forskellige lande korte præsentationer og efterfølgende er der debat. Disse møder udgør et inspirerende bidrag til hverdagens arbejde for deltagerne og lægger ikke beslag på mere tid, end der altid er stor mødedeltagelse.

Der er to formål med dette nummer af NTfK: For det første ønskede vi at præsentere et bredt udsnit af den aktuelle forskning (og dermed også den nyere udvikling) inden for børne- og ungdomsstrafferet i de nordiske lande; for det andet er det vores ønske, at vi ved at samle mange emner under denne temaramme kan styrke studerendes og underviseres adgang til højt kvalificeret litteratur, der kan indgå direkte i undervisnings- og vejlednings-situationer på videregående uddannelser.

Temanummeret bærer – ligesom de enkelte bidrag – præg af, at netop når det angår vore yngste medborgere, er en vis grad af tværvideenskabelighed nødvendig. Alle bidrag har af gode grunde også et fælles omdrejningspunkt og der kan refereres til berøringsflader imellem dem hver især på kryds og tværs. Alligevel har vi tilstræbt at samle små »buketter« af artikler, der enten har metodisk tilgang eller et specifikt emne til fælles. Rækkefølgen præsenteres kort nedenfor.

Efter de videnskabelige artikler følger tre essays. Disse har nært tematisk slægtskab med det øvrige indhold og behandler i et lidt anderledes format aktuelle og vigtige emner med afsæt i henholdsvis Danmark, Norge og Sverige.

Den første »buket« af artikler er hovedsageligt, men ikke alene, baseret på retsdogmatisk metode. Holmboe lægger ud med en præsentation og

diskussion af de konsekvenser, det kan have for strafudmålingen, hvis sagsbehandlings- eller ankebehandlingstiden fører til, at den tiltalte aldersmæssigt flytter sig fra at være under 18 år (barn/ung) til at være over 18 år (voksen). Nordlöf anlægger ligeledes et retsdogmatisk perspektiv i sin artikel, hvor der kastes kritisk lys på et antal domme over psykisk syge personer under 18 år. I særlig grad retter Nordlöf opmærksomheden mod Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6, der handler om retten til retfærdig rettergang.

I et krydsfelt imellem retsdogmatik og kritisk kriminologisk analyse af praksis finder vi Barnekow Rasmussens artikel, hvori præsenteres en analyse af henholdsvis forståelsen af-, forventningerne til- og praktisk anvendelse af genoprettende ret i de nye danske ungdomskriminalitetsnævn. I den følgende artikel analyserer Silvennoinen og Koskela varetagelsen af princippet om barnets bedste i tilfælde af, at såvel gerningsperson som offer er mindreårige. Denne artikel tager afsæt i finsk lovgivning, men har med sin kobling til FN's Børnekonvention bred nordisk relevans. Jørgensen behandler herefter sammen med en række kolleger fra Aalborg Universitet – ligeledes med afsæt i FN's Børnekonvention – problemstillinger angående udmåling af straf overfor mindreårige. Det påpeges at trods en oprindelig selvforståelse om en vis mildhed overfor de yngste at de yngste lovovertrædere, er der over tid sket et skred i retning af mere brug af strengere straffe i Danmark. I den følgende artikel præsenterer Jørgensen m.fl. emnet gæld i kriminologisk lys med særligt fokus på gæld i form af sagsomkostninger ved gennemførelse af straffesager, når de domfældte og dermed gældsatte er meget unge.

Den tredje lille »buket« er kendetegnet ved at begge artikler er baseret på såvel kvantitative som kvalitative data. Indholdsmæssigt har den ene fokus på behandling og forandringsarbejde med unge i udsatte situationer, herunder domfældte, i Danmark og Sverige. Artiklen, som er skrevet af Henriksen m.fl. udgør en meta-analyse af et ganske stort antal forskningsarbejder. Larsen med kolleger præsenterer indledningsvis det relativt nye initiativ med ungdomskriminalitetsnævn for 10-17 årige i Danmark. Herefter følger præsentation af antal sager og sagernes udfald med oversigt over aldersfordeling mv. samt interviews med sagsbehandlere, der har opnået erfaring med ungdomskriminalitetsnævnene. Det konkluderes, at nævnet bidrager til strengere reaktioner overfor de yngstes lovovertrædelser.

Artiklen af Ponnert og Svensson er baseret på interviews med personale og unge, der er anbragt på institution i Sverige som følge af dom eller andre alvorlige problemer i livet, herunder brug af rusmidler. I artiklen studeres måder at klare hverdagen på i lyset af dels Goffmans teater-metafor og dels teorier om tid, tidsrytmer mm., det vises hvordan personalet og de frihedsberøvede unge finder ud af at få dagene til at gå i »fleksibelt firkantethed«.

Den sidste artikel er af overvejende historisk karakter samtidig med at den giver stof til aktuel eftertanke. Dahl har været i arkiverne og studeret farlighedsvurderinger i de sjældne, men alvorlige, situationer, hvor et barn

forårsager en andens død. Dahl påpeger, hvorledes samfundets syn på – og stempling af – disse børn har udviklet sig over tid. Hermed lægges op til fortsatte studier i vor tid.

Det første essay bidrager med en samlet oversigt over de evalueringer, der indtil nu er gennemført af ungdomskriminalitetsnævn i det danske justitsministeriums forskningskontor. Det følgende essay har sit afsæt i Sverige, men handler også om nye udviklinger inden for det, man kan kalde ungdomsstrafferet. Det påpeges bl.a. at man kan fornemme, at Sverige henter en vis inspiration i Danmark. Det tredje essay behandler fra dommerperspektiv domstolsbehandling af straffesager mod børn og der stilles spørgsmålstejn ved, om det er en fordel at specialisere dommerne til at arbejde med sager mod mindreårige.

Det er med glæde og stor tak til alle forfattere for fleksibilitet og tålmodighed, at vi hermed overlader dette temanummer til tidsskriftets læsere.

Ingun Fornes, Universitetet i Bergen & SIFER-Vest, Helse Bergen, gæsterektor

Anette Storgaard, Aarhus universitet & Grønlands universitet, hovedredaktør

Alle med faglig interesse i børn og unge i konflikt med loven kan tilslutte sig netværket og modtage invitation til seminarerne ved at sende en email til Ingun Fornes, ingun.fornes@uib.no eller Anette Storgaard, as@law.au.dk.

se også netværkets hjemmeside: <https://www.uib.no/en/jur/150295/nordic-network-children-and-young-people-conflict-law>